

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ДОБРОВОЛЧЕСКАТА СИТУАЦИЯ В СОЦИАЛНАТА СФЕРА В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ – РУМЪНИЯ (РЕЗЮМЕ)

ВЪВЕДЕНИЕ

Предметът на този доклад е да представи сравнително проучване на доброволчеството в социалната сфера в два географски региона на Румъния, Долж и Мехединци, и два в България, Видин и Монтана, насочено да послужи за целите на проект „Доброволчество за социална кохезия“, финансиран от Програма за трансгранично сътрудничество България-Румъния, 2007-2013 и изпълняван в партньорство от сдружение Васириада – Крайова, Румъния и Свободен младежки център – Видин. Основната цел на проекта е да увеличи приноса на доброволчеството за социалното развитие на местните общности чрез укрепване на организационно-методическия капацитет и създаването на благоприятна социална среда, за неговото практикуване.

Резултатите от това изследване са основа за бъдещите дейности по проекта и начална точка за разработване на методология за набиране, въвеждане и мотивиране на доброволци с трансгранична проложимост.

КОНТЕКСТ

РУМЪНИЯ: "Доброволчеството е дейност от обществен интерес, изпълнявана по собствена инициатива на едно лице в полза на другите, без да получава материално възнаграждение; извършва се обществена работа в сфери като здравни и социални услуги, човешки права, здравеопазване, култура, изкуство, образование, наука, хуманитарни, религиозни, филантропични, спортни, екологични, социални, общностни и други сфери".

Закон за доброволчеството - №. 195/2001 изм.от 30/07/2006

БЪЛГАРИЯ: Традиционно, терминът доброволчество в България се отнася за всяка дейност изпълнявана в полза на другите, без финансова печалба. В българското законодателство няма закон за доброволчеството, но през 2006 е изработен проект на такъв закон, според който доброволчеството е "дейност, извършена доброволно, без заплащане в организации с идеална цел или държавни учреждения".

В България няма приет закон, който да регулира доброволчеството. Това създава повече затруднения на НПО и институциите, които работят с доброволци, а също така и някои обърквания относно отговорностите на двете страни: институциите, заинтересовани от организиране на доброволчество и самите доброволци.

Няма национална информация за броя на хората, които се включват в доброволчески дейности, но има информация за организациите, които използват доброволци в дейностите, които извършват. Тези организации имат свои собствени правила за набиране, обучение и управление на доброволците и тяхната дейност.

Профилът на доброволеца в България: най-често младежи на възраст между 15 и 19 години, които са ученици от гимназии/средни училища, основно от женски пол. Българските доброволци най-често са ученици, постигащи високи резултати и справящи се отлично в училище.

ЦЕЛ НА ПРОУЧВАНЕТО

Сравнителен анализ на доброволчеството в социалната сфера в румънско-българския трансграничен регион, съответно областите Долж и Мехединци в Румъния и Видин и Монтана в България.

РАБОТНА ХИПОТЕЗА

Доброволчеството е зависимо от участието на човешки ресурси, желанието и готовността за участие, които могат да отговорят на нуждите на общността. Като се има предвид тази хипотеза, проучването се фокусира върху обществени или частни доставчици на образователни и социални услуги, и млади хора на възраст между 16 и 25 години от четирите области в граничната зона, Долж и Мехединци в Румъния и Видин и Монтана в България.

МЕТОДОЛОГИЯ

За целите на сравнителния анализ на доброволческата ситуация в граничния регион е използвана представителна извадка от двата региона, които са обхванати от проекта:

- 30 образователни и 50 социални институции (вкл. сдружения, фондации, неправителствени организации, църкви, здравни заведения, затвори и др.) от

румънско-българския трансграничен регион, които насърчават и подкрепят доброволческата дейност в социалната сфера;

- 603 младежи от граничния регион на възраст между 16 и 25 години, разделени в две категории: доброволци и не-доброволци.

Събиране на данни. За всяка целева група беше разработен въпросник със структурирани сравнителни променливи, които след като са били анализирани, могат да дадат представа за възприемането на доброволческата ситуация в социалната сфера в двата региона на проекта.

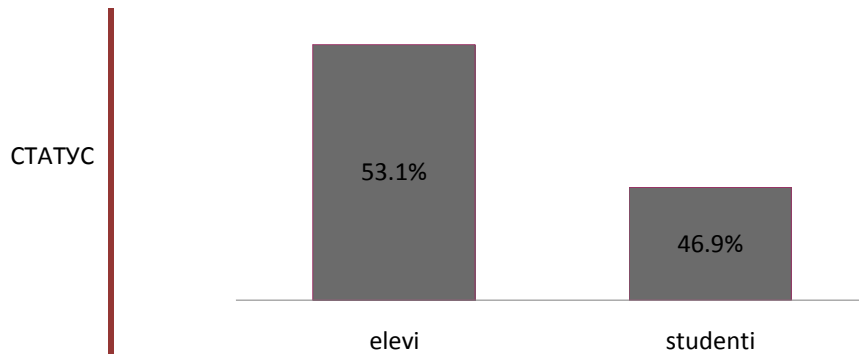
Концептуална рамка. Изследването взема предвид няколко аспекта на доброволчеството:

- Обемът и структурата на доброволческата дейност в рамките на образователните и социални институции;
- Стратегии и методи на действие. Как институциите набират своите доброволци?
- Мотивационни фактори. Какво би мотивирало тези, които никога не са били доброволци да се включат в доброволчески дейности?
- Доброволчески потенциал: Какво би могло да подобри сегашната ситуация с доброволчеството?

РЕЗУЛТАТИ

МЛАДЕЖИ НА ВЪЗРАСТ МЕЖДУ 16 – 25 ГОДИНИ

Основната цел да се изследва отделен сегмент от *младежи на възраст от 16 до 25 години*, е да се определят мотивационните фактори, които са в основата на младежкото участие в доброволчески дейности. Въпросниците бяха приложени на общо 603 младежи, ученици (53.1%) и студенти (46.9%) на възраст от 16 до 25 години.

elevi = ученици; studenti = студенти

Младешката извадка е разделена на две категории: доброволци и не-доброволци.

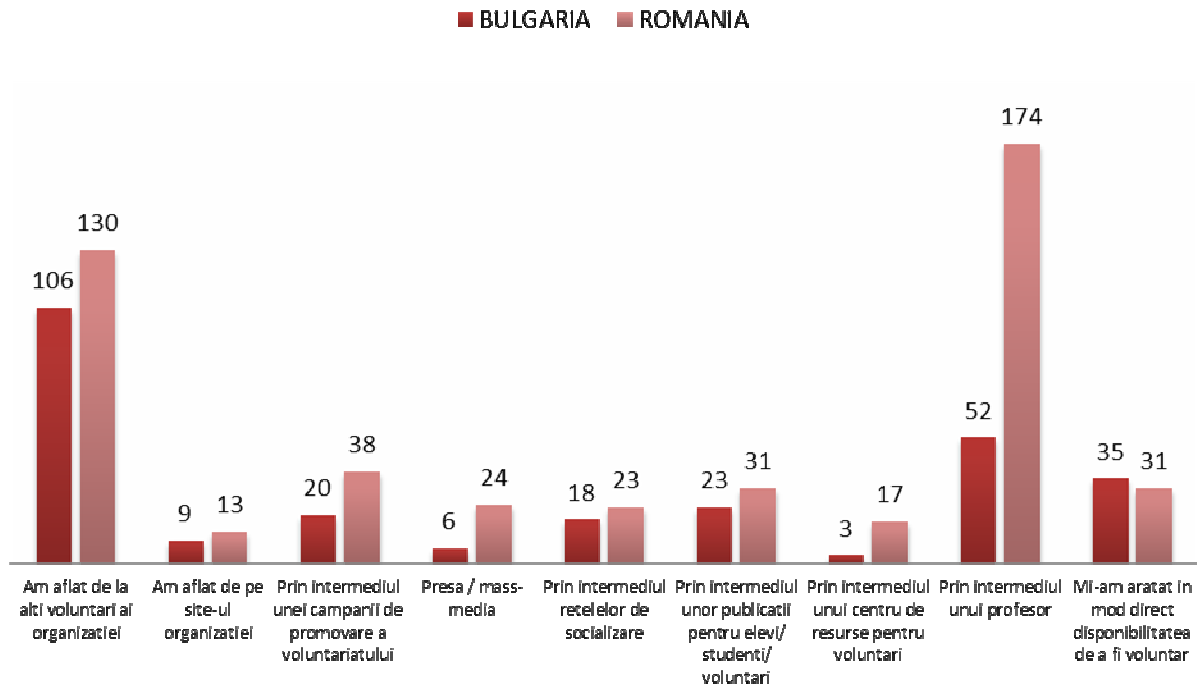
С цел да се определят мотивационните фактори, които са в основата на включването на младежи в доброволчество, ние попитахме респондентите да посочат поред на предпочитание, петте най-важни причини, които са ги накарали да участват в доброволчески дейности.

РУМЪНИЯ		БЪЛГАРИЯ	
Обичам да помагам на хората	1	Обичам да помагам на хората	
Желание да допринеса за решаването на проблемите на общността	2	За да науча нови неща	
За да науча нови неща	3	Желание да допринеса за решаването на проблемите на общността	
Искам да бъда по-добър човек	4	Желание да съм полезен/а за обществото/общността	
Защото според мен ще е по-лесно да си намеря работа	5	За да направя нови приятелства	

В таблиците по-горе може да се види, че младите хора са избрали за първо предпочитание "Обичам да помагам на хората", мотивацията заема първо място, както в Румъния, така и България.

КАК РАЗБРАХТЕ ЗА ВЪЗМОЖНОСТТА ДА СТАНЕТЕ ДОБРОВОЛЕЦ?

Чух от други доброволци на организацията; Разбрах от интернет сайта на организацията; чрез кампания за промотиране на доброволчество; от пресата/медиите; от социалните мрежи; от публикации за ученици/студенти доброволци; чрез ресурсен център за доброволци; от учител; директно изразих желание да бъда доброволец.

Основният източник на информация за възможностите за доброволчество е представен от училището (учителите) за възрастовата група 16-20 години, докато 21-25 годишните са намерили тази информация от други доброволци.

В КАКВИ ВИДОВЕ ДЕЙНОСТИ СТЕ УЧАСТВАЛИ КАТО ДОБРОВОЛЕЦ?

Резултатите показват, че младите хора на възраст между 16 и 20 години по-често избират организирана доброволческа дейност, свързана с *артистични и културни изяви и определени дейности за набиране на средства за конкретни социални случаи*. Такива дейности често се инициират и разработват от учители и може би това е причината да попаднат в обсега на интерес на тази възрастова група.

В какви видове дейности сте участвали като доброволец?		РУМЪНИЯ	БЪЛГАРИЯ
1	Дейности за защита на околната среда	11%	14%
2	Културни и артистични дейности	5%	19%
3	Разпространяване на брошури/флайери	25%	24%
4	Информационни дейности	7%	9%
5	Дейности за набиране на средства	3%	4%
6	Дейности за промотиране на доброволчеството	3%	8%
7	Обмяна на опит	3%	5%
8	Социални дейности, при които се осъществява директен контакт с хората в нужда	43%	17%

Процентът на заинтересованите от *информационните дейности, дейностите за набиране на средства, обмен на опит и социалните дейности (образователни дейности за деца от семейства в социален риск и ежедневни дейности за хора с увреждания)* нараства с нивото на образованието. Повишената разположеност на категорията млади хора на възраст от 20 до 25 години за този вид дейности може да е основана също на вътрешни мотиви, свързани с желанието да добият опит в социалната сфера или да си намерят работа по-лесно. Това твърдение се доказва от корелацията на мотивационните фактори, които допринасят за решението да бъдат доброволци с мотивационните фактори, които биха могли да допринесат за решението да прекъснат доброволческата си дейност (38% от анкетираните младежи на възраст 20-25 години, заявяват, че биха се отказали да бъдат доброволци, ако си намерят работа).

Респондентите заявяват, че са участвали в няколко дейности с течение на времето, от разпространение на листовки до социални дейности. Отбелязва се, че румънските респонденти са участвали предимно в социални дейности, докато повечето български респонденти се ангажират с промоционални дейности.

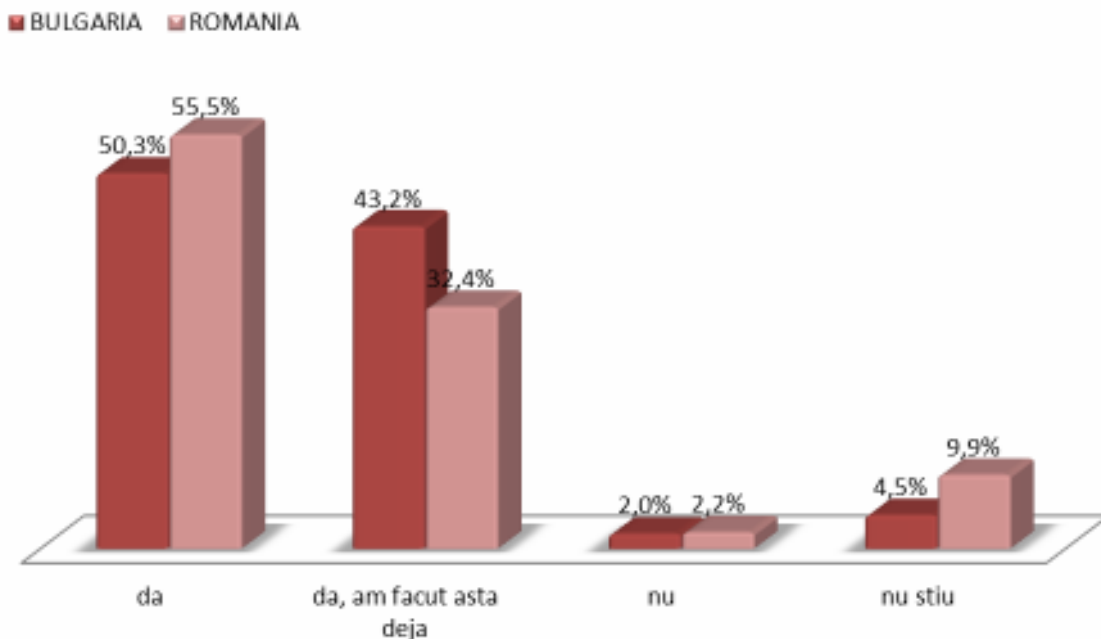
Повечето социални дейности в някои организации са за *деца от семейства в социален риск и дейности за набиране на средства за конкретен социален случай.*

ПРИ КОИ ОТ СЛЕДНИТЕ СИТУАЦИИ БИХТЕ СЕ ОТКАЗАЛИ ОТ ДОБРОВОЛЧЕСТВОТО?

РУМЪНИЯ		БЪЛГАРИЯ
Ако почувствам, че усилията ми не са оценени	1	Ако нямам достатъчно свободно време
Ако нямам достатъчно свободно време	2	Ако почувствам, че усилията ми не са оценени
Ако си намеря работа		
Ако спецификата на организацията не отговаря на моите очаквания	3	При дипломиране

БИХТЕ ЛИ ПРЕПОРЪЧАЛИ НА ПРИЯТЕЛ ДА СЕ ВКЛЮЧИ В ДОБРОВОЛЧЕСТВОТО?

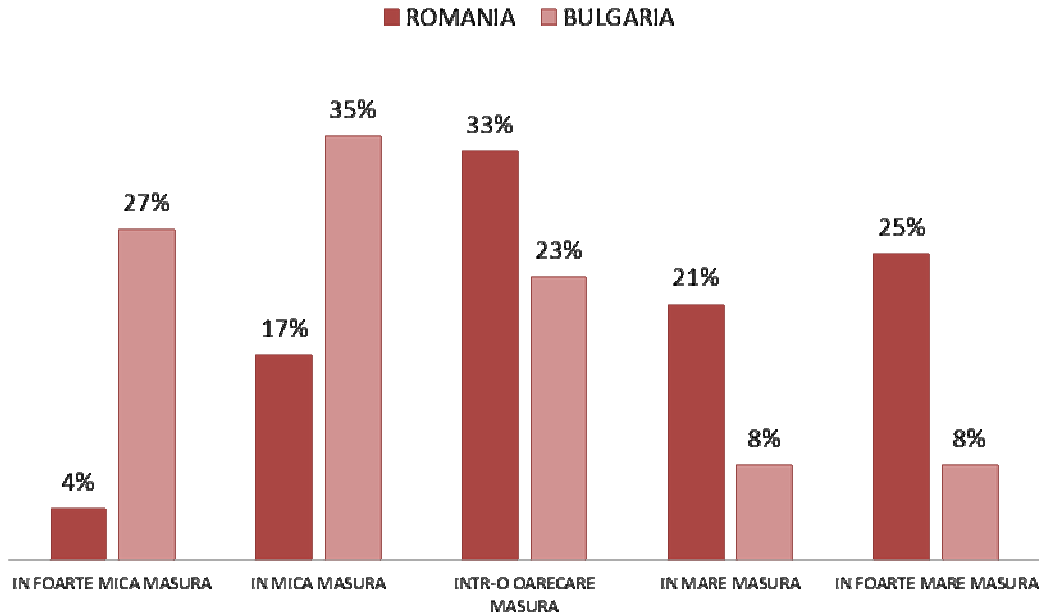
43.2% младежите доброволци в България са препоръчали на свой приятел да се включи в доброволчество и 50% възнамеряват да го направят в бъдеще, докато румънските младежи изразяват своето намерение да препоръчат доброволческите дейности в 55.5% от анкетираните, но само 32.4% са го направили.

Да; Да, вече го направих; Не; Не зная

СОЦИАЛНИ И ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ

В КАКВА СТЕПЕН РАЗЧИТАТЕ НА ДОБРОВОЛЦИТЕ В ДЕЙНОСТИТЕ, КОИТО РАЗВИВАТЕ ВЪВ ВАШАТА ОРГАНИЗАЦИЯ?

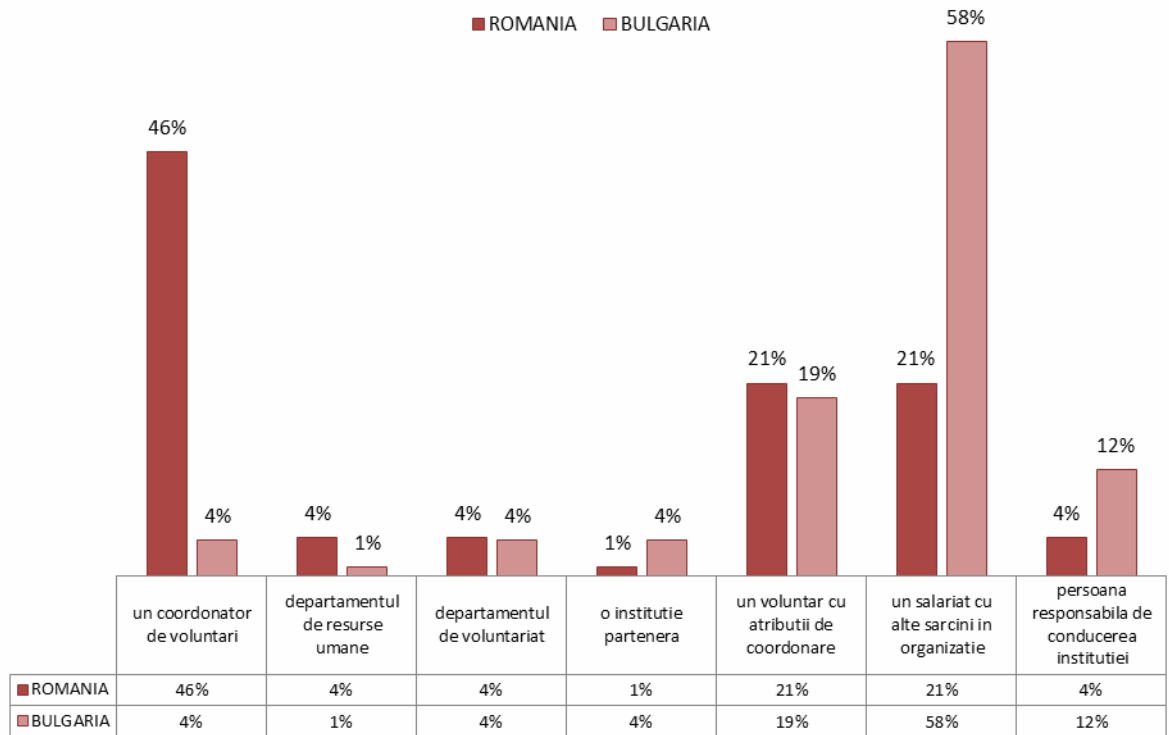

Много малко; малко; до известна степен; висока степен; много висока степен

От горните данни може да се види добре очертана разлика между двата региона относно степента, до която **социалните институции** разчитат на доброволци при извършване на дейности (само 8% от анкетираните в България разчитат до голяма степен или силно на доброволци, докато 27% от анкетираните в същия регион, заявяват че разчитат на доброволци много малко). Процентите са почти обратно пропорционални в двете страни!

КОЙ Е ОТГОВОРЕН ЗА ДОБРОВОЛЧЕСКИТЕ ДЕЙНОСТИ, КОИТО СЕ ИЗВЪРШВАТ ВЪВ ВАШАТА ОРГАНИЗАЦИЯ?

В Румъния 46% от анкетираните **социални институции**, имат в организацията си доброволчески координатор или доброволец, които координира доброволческите дейности (21%) и носи отговорност за изпълнението на стратегиите за работа с доброволци.

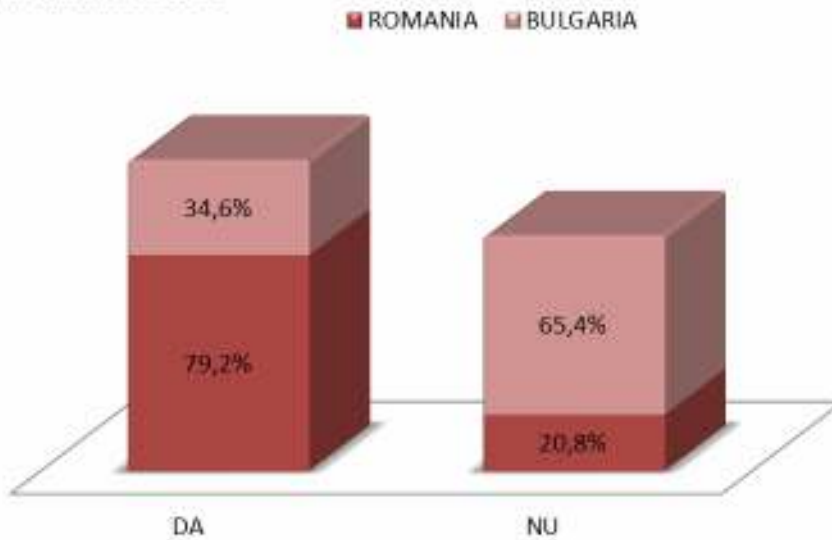

Доброволчески координатор; Отдел „Човешки ресурси“; Отдел за доброволчество; Партньорска организация; доброволец, които има координаторски задължения; служител на друга позиция в организацията; човекът, отговорен за управлението на институцията.

Организирането на доброволчески дейности отнема време и в някои случаи изпълнението им може да попречи на други дейности. Желателно е да има хора, които да се заемат със стриктното управление, изпълнение и оценка на доброволчеството и доброволците.

ИЗПОЛЗВАТЕ ЛИ СПЕЦИФИЧНИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ДОБРОВОЛЧЕСКИТЕ ДЕЙНОСТИ?

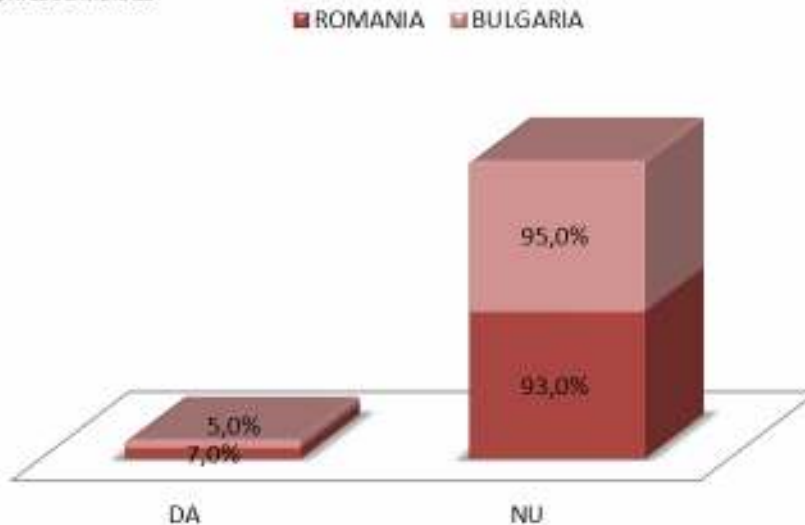
INSTITUTII CU CARACTER SOCIAL

43% от социалните институции **не използват** инструменти, които са специфични за доброволческите дейности

(20,8% - Румъния; 65,4% - България)

INSTITUTII EDUCATIONALE

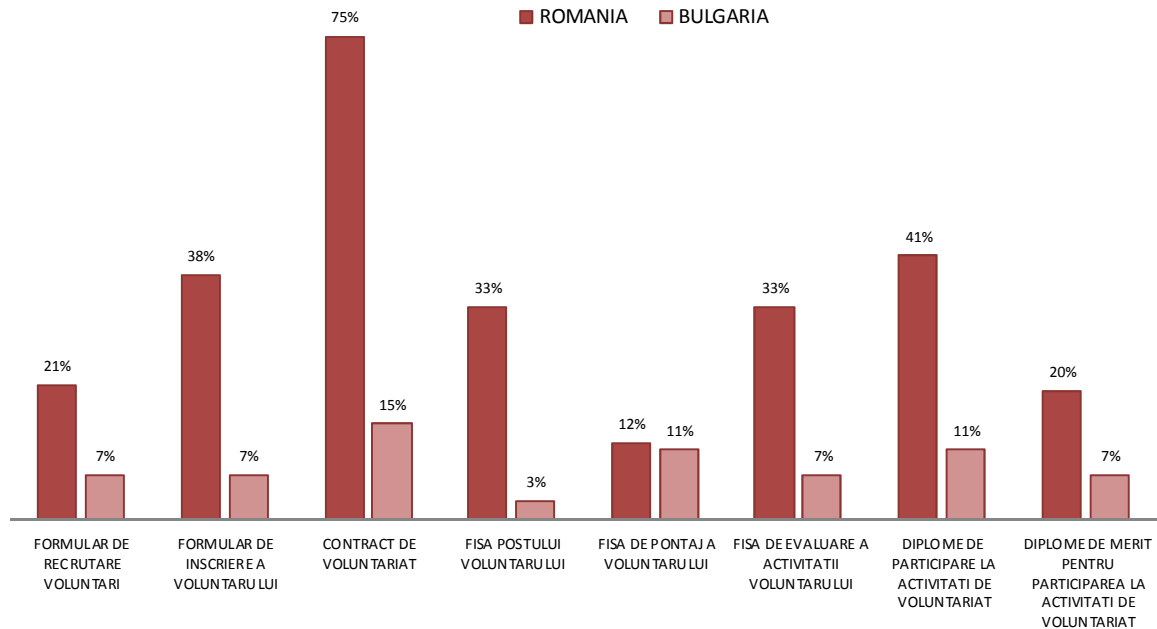

94% от образователните институции **не използват** инструменти, които са специфични за доброволческите дейности

(93% - Румъния; 95% - България)

Ако една **социална институция** не използва изобщо или използва само в малка степен работни инструменти, специфични за доброволческите дейности, това не означава, че не може да работи или управлява добре такъв тип дейност. Но понякога идва необходимостта от използване на инструменти, които, ако се използват ефективно, могат да помогнат на институцията да се възползва

напълно от наличните ресурси и да си сътрудничи с доброволци, които са съвместими с мисията им.

Форма за набиране на доброволци; Регистрационна форма на доброволеца; Доброволческо споразумение; длъжностна характеристика на доброволеца; отчетна форма за извършената от доброволеца работа; форма за оценка дейността на доброволеца; грамота за участие в доброволческа дейност; грамота за заслуги за участие в доброволчески дейности.

И в Румъния и в България основният използван инструмент е доброволческото споразумение (Румъния - 75%, България - 15%). Други споменати инструменти са степента на участие в доброволчески дейности (Румъния - 41%, България - 11%), регистрационна форма на доброволеца (Румъния - 38%, България - 7%), длъжностна характеристика на доброволеца и форма за оценка на дейността на доброволеца в Румъния (33%) и отчетна форма за извършената от доброволеца работа в България (11%).

ВАШАТА ОРГАНИЗАЦИЯ ИЗВЪРШВА ЛИ ДОБРОВОЛЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ В ПАРТНЬОРСТВО С ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ?

42% от институциите в България изпълняват доброволчески дейности в партньорство с други институции.

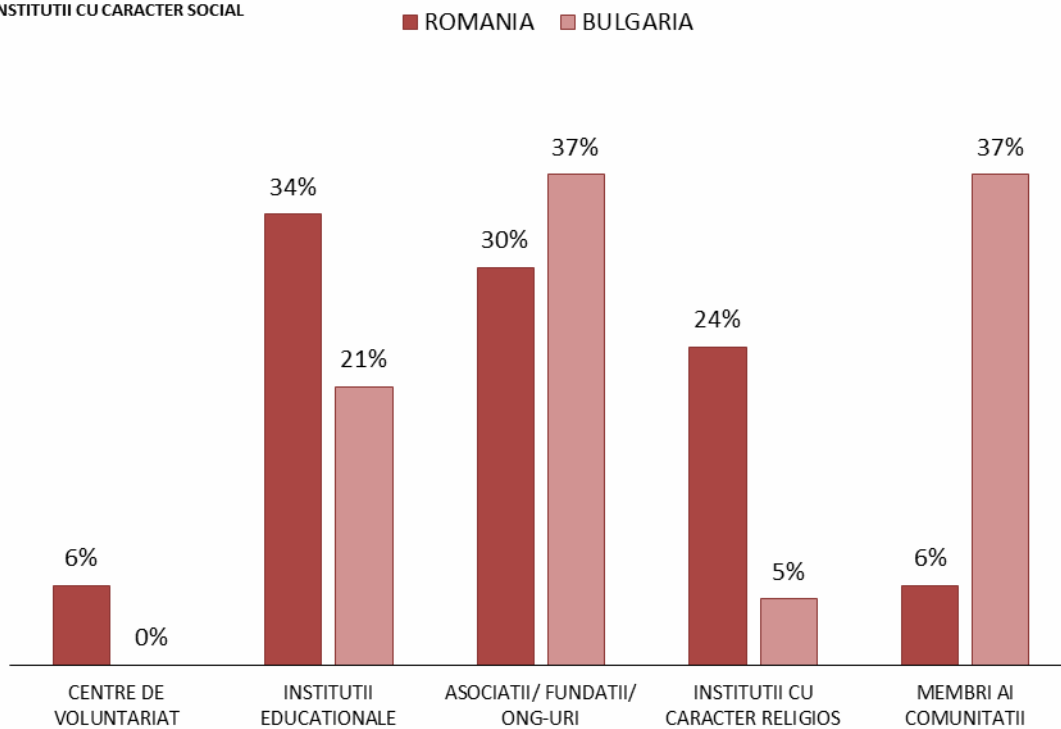

90% от институциите в Румъния изпълняват доброволчески дейности в партньорство с други институции.

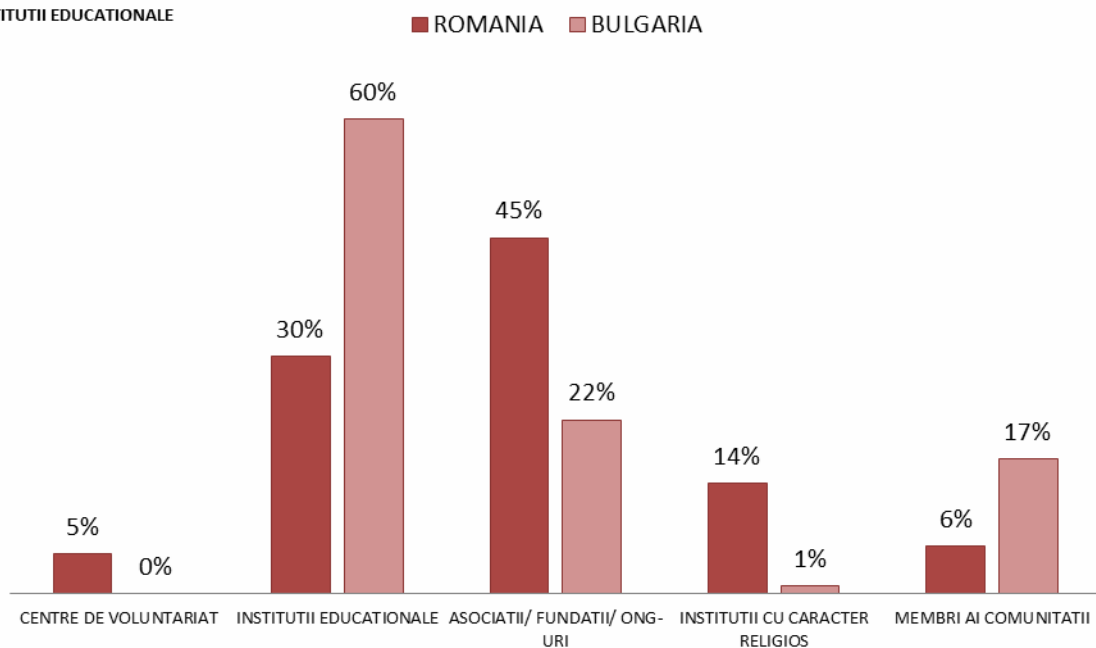
От общия брой институции, които извършват доброволчески дейности в партньорство, 87% от тези в Румъния и 23% от тези в България, формализират тези партньорства посредством спораумения за сътрудничество (спораумения за партньорство, спораумения за взаимодействие).

Графиката по-долу показва с кои институции споменатите респонденти осъществяват партньорство в доброволчеството.

INSTITUTII CU CARACTER SOCIAL

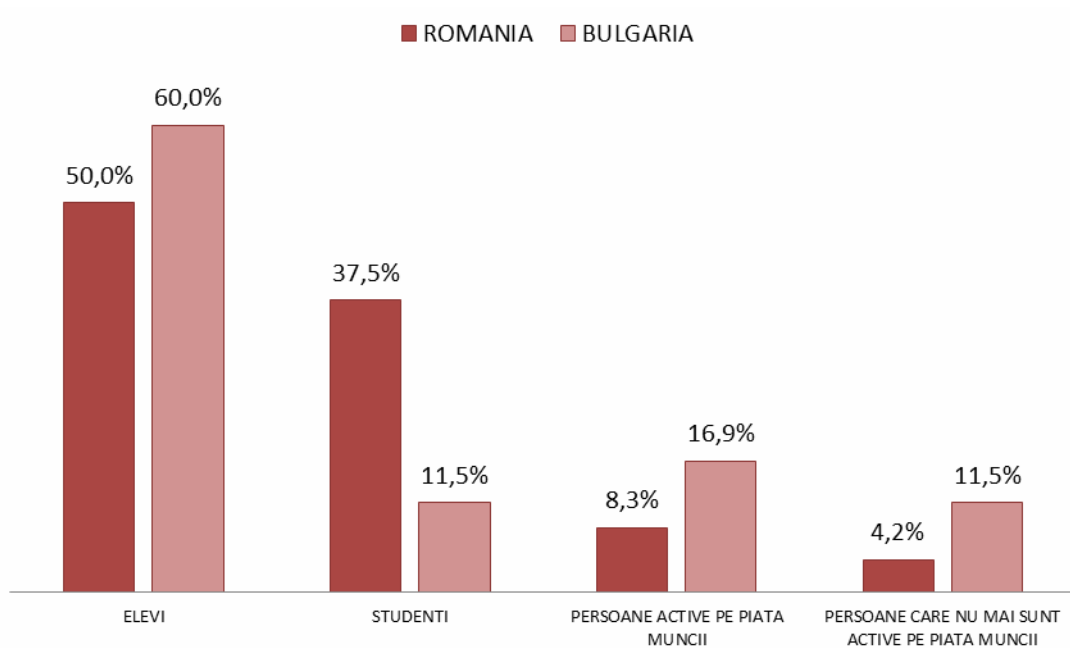
INSTITUTII EDUCATIONALE

Доброволчески центрове; образователни институти; сдружения/фондации/НПО; Религиозни институции; членове на общността.

От анализа на тези данни може да се заключи, че както в България, така и в Румъния, има значителни инициативи за развитието на доброволческите дейности в партньорство между **образователните и социалните институции**. Изненадващо е високият процент, даден на партньорството с членовете на общността (България - 37%).

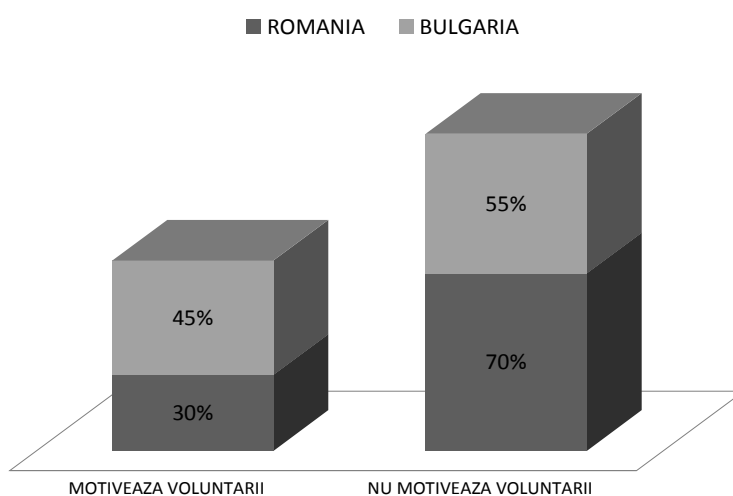
ВЪВ ВАШАТА ИНСТИТУЦИЯ НАЙ-ГОЛЯМ БРОЙ ДОБРОВОЛЦИ СА ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА...?

Ученици; студенти; хора, които са активни на пазара на труда; хора, които не са активни на пазара на труда.

От четирите професионални категории, може да се отбележи, че най-заинтересовани от включване в доброволчеството са младите хора (ученици и студенти), вероятно, защото разполагат с повече време, а и защото имат голям интерес да придобият опит и да се развиват социално и професионално.

ИЗПОЛЗВАТЕ ЛИ СИСТЕМА ЗА МОТИВИРАНЕ НА ДОБРОВОЛЦИ?

45% от участващите в проучването социални институции в България използват система за мотивиране на доброволци, докато в Румъния само 30% от институциите мотивират своите доброволци.

Мотивират доброволците; не мотивират доброволците

СОЦИАЛНИ ИНСТИТУЦИИ

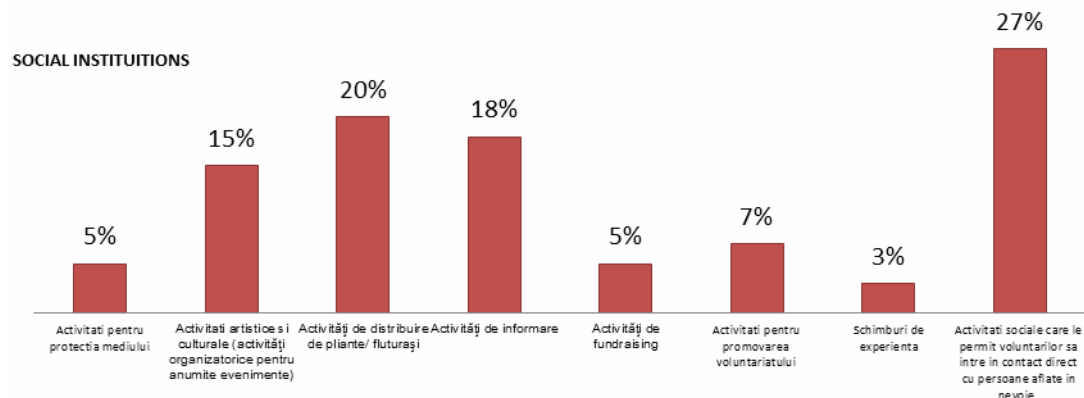
Какви видове мотивационни методи за доброволци използвате, за да ги включите в дългосрочните дейности във вашата институция?	РУМЪНИЯ	БЪЛГАРИЯ
МАТЕРИАЛНИ НАГРАДИ (професионално ориентиране и обучение, стипендии, пътувания, обучения)	15%	49%
ДРУГИ НАГРАДИ (висока оценка за усилията, признание за участието на доброволци, грамоти, насърчаване на доброволческите дейности в мас медиите, препоръки за работа, поздравления и др.)	85%	51%

ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ

Какви видове мотивационни методи за доброволци използвате, за да ги включите в дългосрочните дейности във вашата институция?	РУМЪНИЯ	БЪЛГАРИЯ
МАТЕРИАЛНИ НАГРАДИ (професионално ориентиране и обучение, стипендии, пътувания, обучения)	30%	38%
ДРУГИ НАГРАДИ (висока оценка за усилията, признание за участието на доброволци, грамоти, насърчаване на доброволческите дейности в мас медиите, препоръки за работа, поздравления и др.)	70%	62%

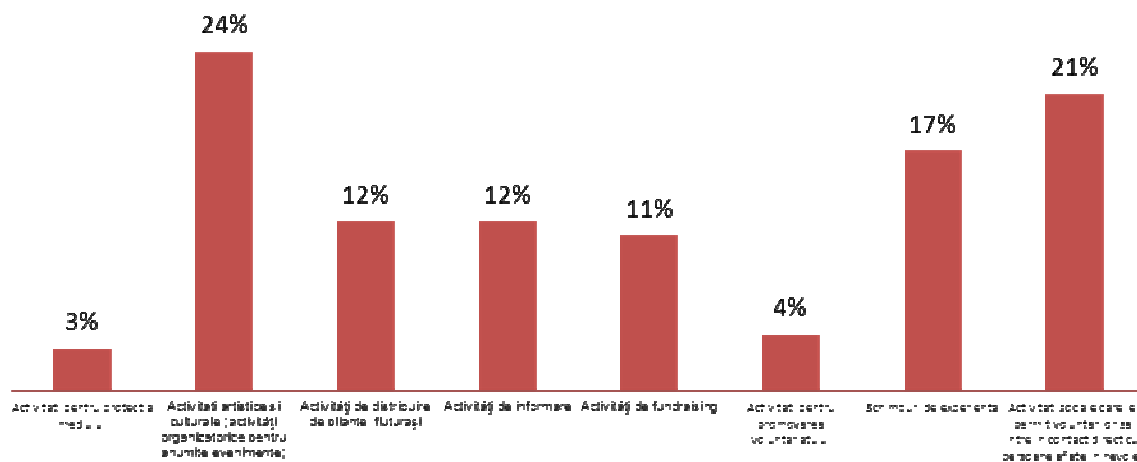
Въпреки че, много от доброволците казват, че основната причина за участието им в доброволчески дейности е желанието да помагат на другите, без да очакват нищо в замяна, е важно да се спомене, че това е основната причина, но не единствената.

ОТ ОПИТА В ДОБРОВОЛЧЕСКИТЕ ДЕЙНОСТИ, ПРОВЕДЕНИ ДО ТОЗИ МОМЕНТ, КОИ СМЯТАТЕ, ЧЕ СА ДЕЙНОСТИТЕ, КЪМ КОИТО ВАШАТА ИНСТИТУЦИЯ ИМА НАЙ-ГОЛЯМ ИНТЕРЕС?

1	Дейности за защита на околната среда	5%
2	Културни и артистични дейности (организационни дейности за някакви събития)	15%
3	Разпространяване на флайари и брошури	20%
4	Информационни дейности	18%
5	Дейности за набиране на средства	5%
6	Дейности за насърчаване на доброволчеството	7%
7	Обмяна на опит	3%
8	Социални дейности с директен контакт с хората в нужда.	27%

EDUCATIONAL INSTITUTIONS

1	Дейности за защита на околната среда	3%
2	Културни и артистични дейности (организационни дейности за някакви събития)	24%
3	Разпространяване на флайари и брошури	12%
4	Информационни дейности	12%
5	Дейности за набиране на средства	11%
6	Дейности за насърчаване на доброволчеството	4%
7	Обмяна на опит	17%
8	Социални дейности с директен контакт с хората в нужда	21%

В КАКВА СТЕПЕН СМЯТАТЕ, ЧЕ БИ БИЛО ПОЛЕЗНО ДА СЕ СЪЗДАДЕ БАЗА ДАННИ, КОЯТО ДА СЪДЪРЖА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ, КОИТО СА НАЛИЧНИ НА МЕСТНО РАВНИЩЕ?

СОЦИАЛНИ ИНСТИТУЦИИ	НАИ-ВИСОКА СТЕПЕН
За хора, които искат да участват в доброволчеството	29%
За хората, които имат опит с доброволческите дейности	23%
За образователните институции	17%
За социални институции	36%

ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ

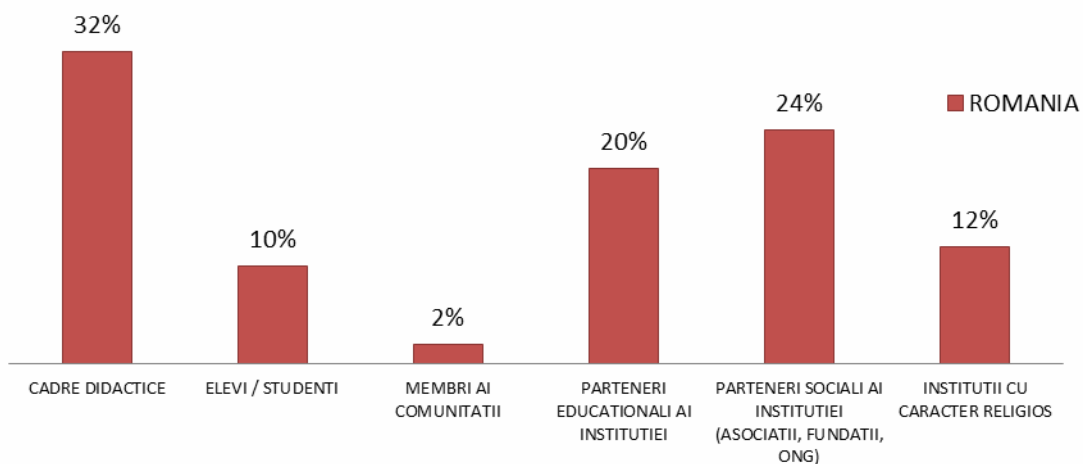
НАЙ-ВИСОКА СТЕПЕН

За хора, които искат да участват в доброволчеството	41%
За хората, които имат опит с доброволческите дейности	12%
За образователните институции	16%
За социални институции	21%

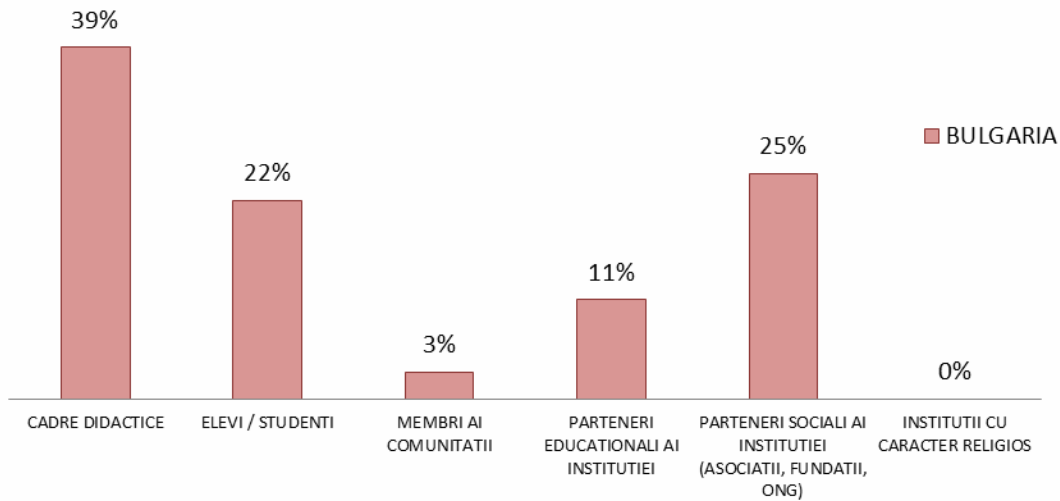
Докато в Румъния анкетираните смятат, че би било необходимо в **най-висока степен** да се създаде база данни за социалните институции, в България респондентите смятат, че би било необходимо в **най-висока степен** да се създаде такава за хора, които искат да участват в доброволчески дейности.

ДОБРОВОЛЧЕСКИТЕ ДЕЙНОСТИ, С УЧАСТИЕТО НА УЧЕНИЦИ/СТУДЕНТИ ВЪВ ВАШАТА ОРГАНИЗАЦИЯ, СА НАЙ-ЧЕСТО ИНИЦИИРАНИ ОТ ...?

Организираните доброволчески дейности в образователните институции са най-вече по инициатива на учителите (Румъния - 39%, България 32%). Както в Румъния, така и в България, втората инициатива принадлежи на социалните институции, сдружения, фондации, неправителствени организации (Румъния - 24%, България 25%).

Учители; ученици/студенти; членове на общността; образователни институции; социални институции (сдружения, фондации, неправителствени организации), религиозни институции

ИЗВОДИ

Публични и частни доставчици на социални услуги:

Публичните и частни доставчици на социални услуги са изправени пред голяма необходимост от човешки ресурси в подкрепа на техните социални програми и са по-склонни да ангажират ученици и студенти като доброволци в своята дейност в полза на хората в неравностойно положение или други общности.

Образователни институции и други доставчици на образователни услуги:

Тези институции могат да осигурят образователна и организационна рамка за човешки ресурси за различни социални и общностни програми. Те са по-склонни да си сътрудничат с други институции в общността за развиване на извънкласни дейности за ученици/студенти. Същевременно се сблъскват с голяма липса на знания и умения за разработване и изпълнение на доброволчески програми.

Младежи на възраст между 16 и 25 години:

Младите хора в образователната система са по-отворени към идеята да участват в извънкласни дейности, но не знаят какви механизми се използват за развитието на такива дейности и къде могат да ги намерят. Също така, младите хора могат по-лесно да разпространяват информация за доброволческата дейност, което може да насърчи други млади хора да участват и така да осигури значителен човешки капитал за социално развитие на общността.

Партньорствата между доставчици на социални услуги и образователни институции може да създаде рамката за развитие на доброволчеството в обществена полза.